

Polski Uniwersytet na Obczyźnie w Londynie – alternatywny model placówki akademickiej poza granicami macierzystego kraju

Halina Taborska

Nawet najchlubniejsza historia nie zapewnia sukcesu w teraźniejszości. Polski Uniwersytet na Obczyźnie powstał, by służyć uczonym i studentom brutalnie wygnanym z macierzystych uczelni, służyć też miał wolnej nauce i kontynuować najlepsze tradycje polskiej wyższej edukacji. Wypełnił swą rolę chlubnie, teraz może albo zaprzestać dalszej działalności albo dokonać zasadniczej reorganizacji. Etos emigracyjnej kadry akademickiej – ideowość, pełna bezinteresowność, cierpliwość i wyrozumiałość, a także całkowite oddanie nauce i młodzieży w czasach, gdy celem wielu nowych, prywatnych placówek edukacyjnych jest zysk finansowy połączony z ostrą walką o tzw. klienta, a student nie ma szans na trwały kontakt z profesorem – wydaje się anachroniczny.

PUNO, nie mając poparcia polskich władz i kolejnych ministerstw edukacji narodowej, pozbawiane szans nadawania podstawowych stopni akademickich, wypracowuje nowe metody działania w nauce akademickiej. Najprościej je przedstawić poprzez krótki opis wybranych programów:

/1/ Program doktorancki: prowadzimy seminarium doktoranckie. Jest ono wielopokoleniowe i multidyscyplinarne. Mamy doktorantów z dziedziny polonistyki, pedagogiki, historii, filozofii i kulturoznawstwa. Z racji różnic pokoleniowych oraz rozmaitych tematów i metodologii, uznaliśmy za wskazane, aby w pierwszym roku przekazać podstawowe informacje o metodologii badań naukowych, o interpretacji w naukach humanistycznych, o sposobach sporządzania i posługiwania się bibliografią, o rozpoznaniu tzw. „stanu badań” wybranego tematu, o etyce badacza akademickiego, etc.

Seminaria prowadzą głównie profesorowie zapraszani z Polski. W roku drugim przechodzimy do zwyczajowej formuły seminariów doktoranckich: prezentacji rozdziałów lub podrozdziałów dyzertacji oraz dyskusji nad nimi.

W nowym roku akademickim rozpoczynamy drugie seminarium doktoranckie z zakresu psychologii stosowanej.

/2/ Program kształcenia filozoficznego: uważamy, że podstawowa wiedza z filozofii i etyki powinna być stałym elementem kształcenia akademickiego. Prowadzimy, wspólnie z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, zaoczny kurs filozofii dla wszystkich grup wieku – składa się nań 50 godzin zjazdów i 50 e-learningu. Obejmuje cykle wykładów z „Filozofii człowieka”, „Etyki – dylematy etyczne współczesności” i „Historii filozofii”. Uczestnicy, którzy zaliczą kursowe prace pisemne i wymagane egzaminy otrzymają punkty w systemie ECTS, przyznawane przez UKSW. Ci, którzy zaliczą tylko część zjazdową kursu, otrzymają dyplom ukończenia kursu, firmowany przez PUNO.

/3/ Program komputerowy: Program uczelnianego Instytutu Technologii Komputerowej: od trzynastu lat prowadzimy intensywne kursy, których celem jest podwyższanie kwalifikacji i profesjonalnego statusu Polaków w oparciu o programy wykorzystujące wieloletnie doświadczenie naszych wykładowców pracujących w City. Dwie nowe inicjatywy z minionego roku to zorganizowane, wspólnie z Computer Department Uniwersytetu Londyńskiego, szkolenie stworzone w oparciu o ich program promujący tworzenie międzynarodowych przedsiębiorstw przez absolwentów studiów technicznych, oraz intensywny kurs AUTOCAD dla młodych inżynierów dający im, oprócz technicznych umiejętności, znajomość standardów i procedur obowiązujących w londyńskich biurach projektowych.

/4/ Kontynuujemy kurs kultury polskiej, jaki od przeszło pół wieku prowadzi Wydział Nauk Humanistycznych – przez wiele lat był to kurs licencjacki i magisterski, teraz otwarty jest nieodpłatnie dla całej polskiej społeczności w Anglii.

/5/ W październiku b.r. inagurujemy działalność UTW - PUNO Uniwersytetu Trzeciego Wieku i Innych. Nasza uczelnia, jako uniwersytet stworzony przez Drugą Emigrację Niepodległościową, która go wspierała przez kilkadziesiąt lat, uważa za swój obowiązek stworzenie programu trzyletnich studiów dla osób starszych – w formie cyklicznych kursów akademickich, które złożą się na całościowy program edukacyjny, ale dają też możliwość uczestniczenia w zajęciach przez jeden rok, a nawet jeden semestr.

Wyjątkowość UTW i I – PUNO rodzi się nie tylko z faktu, że działa on poza granicami kraju macierzystego na styku dwóch odmiennych stref językowych i kultur, ale też z gotowości przyjęcia do grona słuchaczy wszystkich zainteresowanych, niezależnie od tego, do jakiej grupy wieku przynależą.

Kierunek studiów, jaki oferujemy, to „Wiedza o kulturze i historii”. Kursami podstawowymi i obowiązkowymi są: kurs kultury polskiej, ze szczególnym uwzględnieniem historii oraz historii literatury i historii sztuki, kurs współczesnej kultury europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem kultury brytyjskiej i kultury artystycznej Londynu oraz kurs psychologii stosowanej. Będziemy również organizować warsztaty plastyczne i literackie oraz kursy komputerowe i języka angielskiego.

/6/ Program szkół letnich dla studentów krajowych: chcemy być pożyteczni dla uczelni i studentów z Polski. W miesiącach letnich proponujemy krótkie kursy (10 dni lub dwa tygodnie) dla studentów kierunków humanistycznych – w pierwszym rzędzie, kulturoznawców, historyków sztuki i anglistów - chcących poznać wybrane aspekty życia

społecznego i kulturowego dzisiejszej Wielkiej Brytanii, a przede wszystkim zetknąć się w sposób bezpośredni z bogatą kulturą artystyczną, której epicentrum stanowi dzisiejszy Londyn.

Kurs prowadzony jest w języku polskim i angielskim. Składają się nań wykłady, seminaria, konwersatoria oraz filmy angielskie (dokumentalne), dotyczące współczesnego społeczeństwa i kultury brytyjskiej, wizyty w londyńskich muzeach i galeriach, a także w instytucjach polonijnych.

Innym wariantem szkoły letniej są kursy dla zakładów i instytutów Studiów Polonijnych i Etnicznych. Proponujemy dwa cykle wykładowe i seminaria: „Polska Emigracja Niepodległościowa w Wielkiej Brytanii 1939-1989” oraz „Polacy w Wielkiej Brytanii – dzień dzisiejszy”.

Konferencje. Prowadzimy badania naukowe, publikujemy prace, organizujemy lub współorganizujemy sesje naukowe i konferencje. Spośród tych ostatnich warto wymienić trzy, z lat 2007 i 2008: zorganizowaliśmy 19 maja 2007, wspólnie ze Zjednoczeniem Polskim w Wielkiej Brytanii oraz Ambasadą Rzeczypospolitej Polskiej i Konsulatem Generalnym, pod patronatem pani Ambasador Barbary Tuge-Erecińskiej, konferencję w języku angielskim „Polish Contribution to British Science and Culture” – chcieliśmy poprzez indywidualne narracje Polaków lub osób o polskich korzeniach, zasłużonych dla nauki i kultury brytyjskiej, ukazać jak kształtowali oni swoje życie naukowe i zawodowe w Brytanii i jak postrzegają swój polski wkład w naukę i kulturę kraju osiedlenia. Szczególną uwagę przyciągały wystąpienia osób o polskich korzeniach – takich jak profesor Karol Sikora, jeden z największych brytyjskich autorytetów w dziedzinie prewencji raka, adwokat Paul Lasok QC, specjalista od prawa unijnego i Janet Zmroczek, kustosz British Library, przez długi czas odpowiedzialna za zbiory Europy Środkowo-Wschodniej

największej spośród europejskich bibliotek narodowych. Konferencja miała charakter naukowy, ale nie ukrywamy, że chodziło nam również o przypomnienie, że nie jesteśmy nacją budowlańców i hydraulików – przy całym naszym uznaniu dla tych zawodów - i że starsze pokolenia mogą dostarczyć najmłodszej emigracji wielu przykładów i wzorców karier zawodowych, a także znakomitych osiągnięć w różnych dziedzinach wiedzy. Była to też konferencja ważna z punktu widzenia szeroko rozumianej polskiej obecności na Wyspach Brytyjskich.

W dniach 30/31 maja 2008 odbyła się w Krakowie w Wielkiej Sali PAU sesja naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i PUNO zatytułowana „Wkład wychodźstwa polskiego w naukę i kulturę Wielkiej Brytanii”. Należy dodać, że poprzedziła ją – w październiku roku 2004 – konferencja PAU-PUNO zatytułowana „Rola dawnej i nowej emigracji polskiej w warunkach Unii Europejskiej” – materiały z niej zostały opublikowane w Krakowie, w 2006 roku.

W konferencji majowej, której organizatorem i gospodarzem była PAU, referenci PUNO przedstawili polski wkład w dziedzinie architektury, medycyny, prawa, myśli filozoficznej, społecznej i politycznej oraz muzyki, literatury i sztuk plastycznych. Przykładowo chciałabym wymienić dwa wystąpienia - Janiny Wędzichy, dr nauk medycznych i profesora medycyny Uniwersytetu Londyńskiego, dotyczącego „Wkładu Polaków w Anglii do medycyny akademickiej po drugiej wojnie światowej” oraz Lady Panufnik – „Emigracyjni muzycy polscy w Wielkiej Brytanii”.

Ze strony krajowej szczególną wagę dla emigracji polskiej w Wielkiej Brytanii miały dwa referaty: Ireny Homola-Skąpskiej „Polski Słownik Biograficzny o Polakach działających w Wielkiej Brytanii w XX wieku” oraz zamykające konferencję wystąpienie Karoliny Grodziskiej „Znaki

pamięci. Groby ludzi nauki i twórców kultury na cmentarzach Wielkiej Brytanii”. PAU przygotowuje wydanie książkowe materiałów konferencyjnych.

I trzecia międzynarodowa konferencja – 15 i 16 czerwca 2007, zatytułowana „General Władysław Anders Soldier and leader of the free Poles in exile” - publikacja pokonferencyjna znajduje się wśród książek promowanych na Kongresie.

W roku akademickim 2008/09 planujemy kolejną konferencję poświęconą wkładowi polskiemu w naukę i kulturę brytyjską.

Tworzymy nowy model uczelni wielopokoleniowej, otwartej na kraj osiedlenia i na kraj pochodzenia, budującej pomosty pomiędzy środowiskiem akademickim w kraju i poza jego granicami, w wielokulturowym świecie. Chcemy służyć starej emigracji niepodległościowej i młodej, migrującej Polonii. Jesteśmy autentyczną organizacją non profit, niedochodową, gotową służyć małym grupom studenckim, a także jednostkom, poszukującym w Wielkiej Brytanii akademickich kontaktów – w badaniach naukowych i w dydaktyce. Jesteśmy też najmniejszym uniwersytetem Europy, z niezwykle historią i bardzo niepewną przyszłością. Potrzebujemy pomocy, potrzebujemy młodej kadry, budynku, który mógłby stanowić placówkę polskiego studenta i pracownika nauki w Wielkiej Brytanii. W Londynie, wielkiej metropolii akademickiej i kulturowej, roi się od uczelni i placówek edukacyjnych, gdzie otrzymać można najrozmaitsze, tańsze lub droższe, dyplomy i stopnie nakowe. Nie ma natomiast miejsca – poza PUNO - do którego można by regularnie przychodzić na polskie wykłady, sympozja, debaty, a więc miejsca, które byłoby zarówno stałym pomostem pomiędzy światem

akademickim Polski i Polonii, jak i terenem, gdzie kultywuje się polskość, wiedzę o polskiej kulturze i nauce i o osiągnięciach polskich w kraju osiedlenia.

Dla takiego właśnie miejsca potrzebujemy wsparcia budżetowego. Jeśli żadnej pomocy nie otrzymamy – nie będziemy mogli kontynuować naszej działalności dydaktycznej. Łatwo jest zniszczyć wartościową polską tradycję edukacyjną poza granicami kraju, trudno będzie stworzyć nową.

Prof. dr hab. Halina Taborska
Prorektor PUNO do spraw nauki i współpracy międzynarodowej